

нието на Методий Кусевичъ. По този начинъ били разпространявани в. в. „Свобода“, „Независимостъ“, „Знаме“, „Възраждане“ и др. По-късно, обаче, турските власти разкрили този контрабанденъ начинъ на разнасяне нелегална литература и почнали да разтварятъ всички писма и пратки. Въ 1876 година „Промышление“ се опитало да разпространява по същия начинъ и в. „Стара Планина“ на С. С. Бобчевъ, но не успѣло¹⁾.

Книжарница „Промышление“, открита въ 1872 година въ Цариградъ отъ дружество „Промышление“, въ кратко време успѣла да се издигне като централа за събиране абонати и разпространение не само на цариградски, но и на емигрантски вестници. Тази „централа“ била въ услуга на издатели и читатели.

Революционнитѣ издания били получавани въ Турция и по нелегаленъ начинъ: посрѣдствомъ пѣтници, агенти на комитета и др. Въ заседанията на революционната организация въ Букурещъ презъ май 1872 година билъ повдигнатъ въпроса за разпространението на революционната книжнина, главно на в. „Свобода“. Левски билъ натоваренъ да се грижи за контролиране на разпространението²⁾. Трудното проникване на емигрантскитѣ периодични издания въ Турция се отразявало неблагоприятно върху тѣхния тиражъ.

Ако редакторътъ на единъ съвремененъ вестникъ или списание, което днесъ се третира като чисто търговско предприятие, е все пакъ душата на цѣлия комплициранъ организъмъ, то какво да кажемъ за българския редакторъ отъ предосвободителната епоха, който е билъ едновременно и издатель, а понѣкога и печатарь? Той е билъ не само душата, но и плътътъ на периодичното издание. Той е трѣбвало да се грижи почти самъ за намиране срѣдства, събиране на абонати, печатане и експедиране на вестника, както и почти винаги самъ да пише уводнитѣ статии, да превежда отъ чужди вестници, да намира литературни материали, да преглежда дописки, дори да коригира. За да се извърши тази огромна работа, се изисквало солидно образование, обширни познания и неуморимъ трудъ. Той е принадлежалъ, естествено, къмъ най-интелигентнитѣ слоеве, къмъ най-напредничавитѣ умове въ срѣдитѣ на интеллигенцията. Почти всички журналисти сж били известни книжовници, учени, писатели. Не бѣха ли тѣ най-даровититѣ писатели отъ тази епоха, най-темпераментнитѣ публицисти, най-добритѣ книжовници, най-разсѣдливитѣ и честни бъл-

¹⁾ Вж. Ив. Г. Говедаровъ: Копривщица и пр., стр. 53, Ив. Говедаровъ е билъ управител на книжарница „Промышление“.

²⁾ Клиничаровъ: Л. Каравеловъ, стр. 105.